

ΑΛΕΞΗΣ. Θὰ ἐπωφεληθῶ ἀπόψε ἀπὸ τὴν εὐκαιρία νὰ σᾶς ἀποδεῖξω ὅτι εἶμαι ἀκόμη νέος, καὶ ὅτι πάντα σᾶς συμπαθῶ ἔστω κι ἀν δὲν σᾶς ἔβλεπα.

ΦΡΟΣΩ. Ὁ πατέρας θὰ περιμένει... Δὲν πᾶμε;

ΑΛΕΞΗΣ. (Τῆς δίνει τὸ μπράτσο του) Ναί... ναί... πᾶμε νὰ τὸν βροῦμε (ἐκῶ βγάινουν ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ βάθους ὁ Ἀλέξης ἔξακολονθεῖ). Δὲν θὰ ἔχεις ποτὲ τὴν πρώτη φορὰ ποὺ χρέψαμε μαζύ... εἶνε μιὰ ἄπ' τὶς ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς μου ποὺ δὲν θὰ σθύσει ποτέ. (Ἐρῶ χάρονται προβάλλει ἀπὸ τὴν πόρτα ἀριστερὰ ἡ "Αγρα". Τὸ ἀλλοιωμένο τῆς πρόσωπο δείχνει δια παρακολούθους τὴν συνομιλία. Προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἔφυγαν καὶ βλέπει! Κατόπιν ἐπιστρέφει μὲ βῆμα κλοισμέρο. Απονυμπά τὸ χέρι στὸ γραφεῖο τῆς γιὰ νὰ συγρατθῇ). Υστερα πέφτει στὴν καθέκλα κι ἐνῶ κατεβαίνει ἡ ἀνλαία μὲ τὸ κεφάλι σκυψτὸ ἀγάμεσα στὰ χέρια δείχνει ἀπὸ τὸ ἀκασήκωμα τῶν ὕμων τῆς διτὶ κλαίει).

ΑΥΛΑΙΑ

(Ακολουθεῖ ἡ δευτέρα πράξη)

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟΝ πέθανε ξαφνικὰ στὸ Παρίσι σὲ ήλικια 58 ἐτῶν ὁ εὐγενειάδος ἀνθρωπος τῶν γοαιμάτων καὶ ἔκλεκτος ζωγράφος Γεράσιμος Βῶκος.

"Εσβισε ὁ τολμηρὸς ἰδεολόγος. "Ο Βῶκος εἶχε μέσα του δύναμη καὶ πάλαιε μ' ὅλες τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς, κυνηγῶντας πάντα κάποιο ἴδανικό ποὺ τοῦδιδε τίμιν βούληση καὶ τοῦφερνε τὴν δόκιμὴ τῆς δημιουργίας. "Ολο καὶ ἀρχίζε καινούργια στάδια ὅλο καὶ ἐπιχειρούσε. Στὴν ἀρχὴ συνεργάστηκε σὲ πολλὲς σημαντικὲς ἐφημεριδες καὶ κυρίως στὴν "Ακρόπολη". Διφοῦσε γιὰ μεγαλώτερες ἐπιτυχίες. Εξέδωκε δυὸ ἐκλεκτὰ περιοδικά: τὸ "Ηεριδικόν μας" καὶ τὸν "Καλλιτέχνη" καταβάλοντας ὑπεράνθρωπους κάπους γιὰ νὰ παρουσιάσῃ ὡραίαν ἔργασία. "Εγραψε θέατρο, μυθιστορήματα, καλλιτεχνικὲς μελέτες. Στὰ τελευταῖα 15 χρόνια εἶχεν ἀφιερωθῆ τελείως στὴ ζωγραφικὴ τὴν ὅποιαν ποτὲ δὲν διδάχτηκε συστημα-

τικά. Ακούσαστος ἔτρεχε ἀπὸ χώρα σὲ χώρα ζητῶντας καινούργιες ἐμπνεύσεις.

Τὰ ἔργα του Ιδιόρρυθμα στή διατύπωση ὑποβάλλουν μὲ τὴν δύναμη τῆς ἔντονης ἐκφραστικῆς, συγκυνοῦν μὲ τὴν ἀγνότητα τῆς τέχνης του, καὶ ἂς μὴν ἐκπληροῦν ὅλες τὶς ψυχρὲς ἀπαιτήσεις μᾶς ἀκαδημίας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καλλιτεχνική του ἐργασία ὁ Γ. Βῶνος ἔτοιμαζε τελευταῖα μιὰ μεγάλη μελέτη μὲ τὸν τίτλο «Esquisses Grecques», ποὺ δὲν ξεύρομε ἂν θὰ μπορέσῃ νὰ ἐκδοθῇ μετὰ τὸν ἀδόκητο θάνατο του.

Ο ΑΝΓΑΠΟΚΡΙΤΗΣ μας στὴν Ἀθήνα καὶ συνεργάτης μας κ. Μάριος Βαῖανος μᾶς ἔστειλε τὸ ἔξῆς σημείωμα:

Στοὺς ὄργανωτες τοῦ Δελφικοῦ θαύματος, στὸν ποιητὴ "Ἄγγελο καὶ στὴν Εὔα Σικελιανοῦ, ἔστάλη ἀπὸ ὀντιστόσωπους τοῦ τύπου ποὺ παρέστησαν στὶς γιορτές, καὶ ἀπὸ τοὺς διανοούμενούς, τὸ παρακάτω γράμμα:

"Θαμπωμένοι ἀπὸ τὸ Ἀπολλώνιον φῶς, καὶ γοητευμένοι ἀπὸ τὸ Δελφικόν σας ὀνειρον, Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμῶς διὰ τὴν ὑπερτάτην πνευματικήν ἀπόλαυσιν ποὺ ἔχαρισατε εἰς τὴν Παγκόσμιον Διανόησι.

Οι διανοούμενοι καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Τύπου: Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, Κλήμης Ἀλεξανδρινός, ὁ Μάριος Βαῖανος, Β. Βεκιαρέλλης, Τ. Γιολδάσης, Ι. Γορπάρης, Δ. Δεβάρης, "Ομ. Εὐελπίδης, Φ. Δημητριάδης, Αἴμ. Καραβία, Κ. Καρυωτάκης, Κ. Κωνσταντινίδης, Χρ. Λαγοπάτης, Νίκος Λαϊδης, Έλ. Παπαδάκη, Ἀλ. Παπαναστασίου, Λεων. Ραζέλος, Αἴμ. Ριάδης, Φωκίων Ρώκ., Μιχ. Ροδᾶς, Γ. Σιαυρόποτονδος, Ν. Τούτουντζάκης, Ἀνδρέας Χόρβατ.

ΣΤΗΝ "ΑΡΓΩ" (περίοδος Δ'. τεῦχος XVIII) ποὺ ἔκυκλοφόρησε ἀρχὲς Ιουνίου ὁ κ. Δ. Εὐαγγέλου ἀσχολεῖτο μὲ τὰ "Κριτικὰ Σημειώματα" τοῦ κ. Α. Ν. Φράγκου, καὶ γράφει μερικὲς ἀνοησίες σχετικὰ μὲ τὸν Καβάφη.

Κατὰ τὸν κ. Εὐαγγέλου ὁ Καβάφης δὲν ἔχει μήτε τὸ ἐκατόστο τῆς ἀξίας τοῦ Παλαμᾶ. Κατὰ τὴν δική μας γνώμη ὁ Καβάφης εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ.

Ο κ. Εὐαγγέλου λέγει ὅτι ἡ ἀγγλικὴ ποίηση εἶχε ἐπίδραση ἐπάνω στὸν Καβάφη. Καὶ ἀναφέρει ὅτι ὁ κ. Ἀλιθέρσης (φαντασθεῖτε αὐθεντικὰ προκειμένου περὶ ἀγγλικῶν γραμμάτων!) ἀνεκάλυψεν ἔνα νέον "Ἀγγλο ποιητή, τὸν κ. Sigfried Sassoop, ὁ δοποῖς δείχνει ἀναλογίες μὲ τὴν Καβαφικὴ τεχνοτροπία στοὺς στίχους

του. Και φρονεῖ μὲν ὁ κ. Ἀλιθέρσης ὅτι ὁ Καβάφης δὲν μπορεῖ νὰ ἐπηρεάσθηκε ἀπὸ τὸν κ. Sassoone, ἀφοῦ ὁ κ. Sassoone εἶναι νεώτερός του, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ ἀντίθετον δὲν μπορεῖ νὰ λεχθεῖ. Γιὰ νὰ γράψει ὁ Sassoone τέτοια ποίηματα — φρονεῖ ὁ κ. Ἀλιθέρσης — θὰ πει πώς ἀκολούθει μιὰ κάποια παράδοση τῆς ἀγγλικῆς ποίησης.

Αὐτὰ εἶναι ἀστειότητες.

‘Ο κ. Ἀλιθέρσης δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἔχει γνῶμες περὶ ἀγγλικῆς ποίησης. Δὲν γνωρίζει τὰ ἀγγλικὰ ἀρκετά (Βλέπε “Νεοελληνικά Γράμματα” Κρήτης, Μάρτης 1927: τὰ περίφημα ἔκεινα καὶ εἰ διὰ καὶ τοῦ αὐτοῦ).

“Ἄς ἀναφέρουμε, ἔτσι περαστικά, ὅτι ὁ Καβάφης εἶναι γνωστὸς στὸν κ. Sassoone. Ήσαν συνέργαται καὶ οἱ δυὸι στὸ Chapbook τοῦ 1925· καὶ ὁ κ. Sassoone ἐκτιμᾶ τὴν ποίηση τοῦ Καβάφη. Ποιήματα τοῦ Καβάφη μεταφράσθηκαν ἀγγλικά· εἶναι γνωστά σὲ πολλοὺς ἐκ τῶν νεωτέρων, Ιδίως, ἄγγλων ποιητῶν ἀρεσαν σὲ πολλούς: αὐτὴ εἶναι κιόλας ἡ ἀφορμὴ ποὺ ἔκανε ἔναν ἐκδοτικὸν οίκο τοῦ Λονδίνου νὰ ζητήσει νὰ τὰ βγάλει σὲ τόμο.

‘Ο Καβάφης γνωρίζει τὰ ἀγγλικὰ ἀριστα. Αὐτὸς εἶναι ἀλήθεια. ‘Αλλὰ ὁ Καβάφης δὲν ἔχει συγγένεια μὲ τὴν ἀγγλικὴ ποίηση.

“Οπως ἐγράψαμε στὸ ἔκτο τεύχος μας ἡ ποίηση τοῦ Καβάφη ἔχει — γενικῶς — τοεῖς περιοχές: τὴν φιλοσοφικὴ (ἢ τῆς σκέψης), τὴν ιστορική, καὶ τὴν ἡδονικὴ (ἢ αἰσθησιακή).

‘Η πρώτη περιοχὴ δὲν ἔχει στὴν σύστασή της στοιχεῖα. Οἱ γνῶσται τοῦ ἀγγλικοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ λόγου θὰ μειδιάσουν μὲ τὴν ίδεα ὅτι μπορεῖ νὰ νομίσει κανεὶς πώς βορεινοί, Ιδίως Ἀγγλοί, θὰ είχαν τέσσερας, καὶ τὸν τρόπο τῆς διατύπωσής τους ποὺ παρουσιάζονται σ' αὐτὴν τὴν περιοχὴν. Πρὸ πάντων προκειμένου περὶ παλαιοτέρων Ἀγγλων ποιητῶν. Οἱ Ἀγγλοί ποιηταὶ ἐκφράζονται διαφορετικά.

‘Η δευτέρα περιοχὴ, ἡ ιστορική, εἶναι μὲ θέματα Ἑλληνικά, ἢ μὲ τοποθέτηση τῶν μύθων της σ' Ἑλληνικὸ περιβάλλον. ‘Οταν ἔγινε γνωστὴ ἡ ποίηση τοῦ Καβάφη σὲ ἀγγλικοὺς φιλολογικοὺς κύκλους, ἔνας πολὺ ἐπιφανὴς ἄγγλος λογοτέχνης, ὁ E. M. Φόρστερ, ἔγραψεν ὅτι ἔκεινο ποὺ κάνει ἐντύπωση στὸ διάβασμα τοῦ Καβάφη εἶναι πόσο διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ εἶναι ἡ ἀποψὴ του τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Γιὰ τὴν τρίτη περιοχὴ τὴν ἡδονικὴ (ἢ αἰσθησιακὴ) περιττὸν πιστεύουμε νὰ ἐκταθοῦμε: γράφουμε γιὰ τοὺς γνωρίζοντας τὴν ἀγγλικὴ λογοτέχνια καὶ τὴν ἀγγλικὴν ἔθη. Αὐτὴ ἡ περιοχὴ, ἐννοεῖται, δὲν ἔχει τὰ συστατικὰ τῆς ἀγγλικῆς ἐρωτικῆς ποίησης.

ον τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη γιὰ τὸ ὅτι ἀκριβῶς παρουσιάζουν κάτι τὸ νέον, τὸ ἀσυνήθιστο στὴν ἀγγλικὴ λογοτεχνία.

Τώρα δὲν θὰ μᾶς ἔκπλήξει ἐὰν νεώτεροι "Αγγλοι ποιηταί, ἡ Γάλλοι, ἡ ἄλλης ἐθνικότητος, κάγουν ποίηση περιέχουσα στοιχεῖα Καβαφικά. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι τόσο δύσκολο νὰ ἔξηγηθεῖ γιὰ τοὺς ἔξης δυὸ λόγους. "Ο Καβάφης διαισθάνθηκε πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια τάσεις, ἀντιλήψεις, αἰσθαντικότητες ποὺ ἦταν γιὰ νἄρθουν. "Ηδη δὲ "Αλ-κῆς Θρύλος παρατήρησε τὶς ἀναλογίες ποὺ παρουσιάζει ὁ Καβά-φης μὲ τοὺς impressionistes, ποὺ φάνηκαν δικαὶοι αὐτοὶ ἀργότερα ἀπ' τὸν Καβάφη.

"Ἐπειτα, ἂν καὶ γράφει Ἑλληνικά, πολλά του ποιήματα μετα-φράσθηκαν, ἔνα δὲ ποίημα καβαφικὸ μεταφρασμένο κάνει ἐντύ-πωση, καὶ κινεῖ τὴν περιέργεια, καὶ ἐπηρεάζει, καὶ συζητεῖται, καὶ ἔναντις ζητεῖται, κάποτε γίνονται καὶ κυκλοφοροῦν ἀντίγραφά του, καὶ διαδίδεται ἀπειρῶς περισσότερο ἀπό, αἴφνης, ἔνα τοῦ Παλαμᾶ, ἀσύμφωνο πρὸς τὸν μοντέρνο καλαισθητικὸ παλμό.

ΚΑΘΩΣ ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ἡ "Νέα Τέχνη" τῶν 'Αθηνῶν θὰ ἀφιε-ρώσει κατὰ τὸ φυινόπωρο ἔνα τεῦχος στὸν μεγάλο ποιητὴ "Αγγε-λογ Σικελιανό.

Θὰ περιέχει κρίσεις, γνῶμες καὶ μελέτες Ἑλλήνων καὶ ξένων λογίων. 'Επίσης θὰ δημοσιευθοῦν σ' αὐτὸ μιὰ βιογραφία τοῦ ποι-ητῆ, φιλολογικά του γράμματα, ποὺ θὰ δείχνουν δρισμένες του πεποιθήσεις, τὸν Δελφικόν του Λόγο, μιὰ τραγωδία του, μιὰ σειρὰ ἀπ' τὰ τελευταῖα του τραγούδια ποὺ θὰ κάμουν ἐντύπωση, καὶ ἄλλα.

Συγχαίρουμε τῇ "Νέᾳ Τέχνῃ" γιὰ τὴν ἰδέα αὐτὴ τῆς ἀφιέ-ρωσης καὶ ἔχουμε τὴν πεποίθηση πῶς τὸ τεῦχος θὰναι ἀντάξιο τῆς μεγάλης ποιητικῆς ἀξίας τοῦ "Αγγελού Σικελιανοῦ.

ΤΑ "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ" ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισή τους στὶς 15 Ιουνίου μὲ διευθυντὲς τοὺς κ.κ. Κωστῆ Μπαστιᾶ καὶ Βασιλ. Μα-λιτάκη καὶ ἐκπαιδευτικοὺς συνεργάτες τοὺς κ.κ. Ἀλεξ. Δελμοῦζον, Ε. Κακούρον, Π. Παϊδούση καὶ Μ. Παπαμαῆρον.

Τὸ εὐδύτατο πρόγραμμα τῶν "Ελληνικῶν Γραμμάτων", ποὺ εὐχόμαστε νὰ τηρηθεῖ πιστὰ ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος του, βρί-σκουμε ἵκανοποιητικὸ τόσο ἀπὸ ἐθνικῆς ὅσο καὶ ἀπὸ ἀνθρωπιστι-κῆς ἀποψῆς, φρονοῦμε δὲ πῶς τὸ κατ' ἔξοχὴ σοβαρὸ αὐτὸ περι-οδικὸ θὰ ἐγκαινιάσει βασικὸ ἔξυγιαντικὸ σταθμὸ στὴν ἀνθηση τῆς ἀναγεννωμένης πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς "Ελλάδος.

Γιά νά λάβουν γνώση οι διανοούμενοι "Ελληνες τής Αἰγύπτου ποιά είναι ή κατεύθυνση τῶν «Ελληνικῶν Γραμμάτων», ἀπόσπαμε ἀπό τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ πρώτου τεύχους μερικὲς περικοπές πούναι, κατὰ τὴ γνώμη μας, καὶ οἱ πιὸ χαρακτηριστικὲς τῆς ζύμωσης καὶ τοῦ τρόπου τοῦ "σκέπτεσθαι" σήμερα στὴν Ελλάδα.

"Ας μὴ φανταστῇ κανεὶς πώς τὰ "Ελληνικά Γράμματα" είναι ὅργανο φιλοδοξίας ἀτόμων ἢ μέσο πρὸς κεφδοσκοπία.

Τὰ "Ελληνικά Γράμματα" είναι ἀποτέλεσμα ἀνάγκης ποὺ ἔννοιωσαν τόσο ἐκεῖνοι ποὺ τὰ Ἰδρυσαν ὅσο καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀποτελέσαντε τὸ ἐπιτελεῖο τους καὶ τὰ στηρίζουντε μὲ τὴ φωτισμένη συνεργασία τους. Ἐρχούνται σὰν ἔντονη διαμαρτυρία, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ χτυπήσουν τὴν ψευτιὰ ποὺ ὁργιάζει καὶ ποὺ μαστίζει τὴν πνευματική ζωὴ τοῦ τόπου μας ἄλλοτε μὲ τὴ μάσκα τῆς ἐπιστήμης καὶ ἄλλοτε μὲ τὸ προσωπεῖο τῆς τέχνης.

"Ολόκληρη ἡ Ελληνικὴ νεότητα ἀκούει ἀπὸ τοὺς κήρυκες τῆς ψευτιᾶς χίλιες ἡχηρές λέξεις γιὰ "πρόοδο", γιὰ "συγχρονίσμο", γιὰ "ἐλεύθεροι αὐτοὶ τὴς σκέψης" καὶ γιὰ χίλια ἄλλα παρόμοια... Είναι δύμας πολὺ εὔκολο ἔνας ἀπλὸς ἔλεγχος ν' ἀποδεῖξῃ πώς οἱ περιφήμοι αὐτοὶ κήρυκες οὕτε ἔλευθεροι ἄνθρωποι είναι, οὕτε συγχρονισμένοι, οὕτε προοδευτικοί..."

"Μὲ τὸ νὰ λέσ πώς είσαι κοινωνιολόγος καὶ πώς "ἐν ἀρχῇ ἦν ἡ φεουδαρχικὴ κοινωνία", διτε ἐπειται ἡ ἀστικὴ καὶ ὁ ἀκολουθήση ἡ κομμουνιστική, ἀπὸ τὴν δοποία — δπως ξέρουμε δὰ δλοι μας — "ἀπέδρα πᾶσα δδύνη, λύπη καὶ στεναγμός!", οὕτε πιστεύτος γίνεσαι, οὕτε λυτρώνεις ψυχικά ἡ ἔλευθερώνεις διανοητικὰ καγέναν. Πρέπει πρῶτα ν' ἀρνηθῆς, νὰ πῆς τὸ ὅχι τὸ σκληρότερο στὸν ἑαυτό σου καὶ στους ἄλλους, νὰ γίνης ἀγνὸς καὶ τότε θὰ νοιώσης διτε είσαι ἀληθινὰ ἔλευθερος..."

ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ "Αργώ" φάνηκε κάποιο σημείωμα τοῦ κ. Δ. Ε. Εναγγέλου γιὰ τὸν γνωστὸ Ἀλεξανδρινὸ ποιητὴ Πέτρο Μάγη. Τὸ ὑφος τοῦ σημειώματος ἀντοῦ προκύπτει ἀγανάκτηση στοὺς ἔδω λογίους. Τὸ ἡμερήσιο μάλιστα φύλλο "Ἐφημερίς" διαμαρτυρήθηκε ἔντονα. "Ἀπὸ πληθώρᾳ ὑλῆς ἀναγκαζόμαστε νὰ γράψουμε πάνω στὸ σημείωμα αὐτὸ στὸ προσεχές μας τεῦχος.